

3 ZAMÝŠLENÉ A DOSAŽENÉ KURIKULUM

(IVETA KRAMPLOVÁ, MARTINA VERNEROVÁ)

Šetření PIRLS (*Progress in International Reading Literacy Study*) poskytuje především kvantitativní údaje o tom, jakých výsledků žáci dosahují ve čtení, co se žáci učí, co čtou atd. Tyto údaje se získávají pomocí testů a dotazníků. Šetření PIRLS však používá i jiné nástroje, než jsou testy a dotazníky. Jedním z takových nástrojů je *encyklopedie*, kterou připravují národní centra jednotlivých zemí. Encyklopedie se snaží kvantitativní údaje doplnit i o ty kvalitativní. Vedle popisu vzdělávacího systému, vzdělávání učitelů, využívání informačních technologií ve výuce a dalších zajímavých informací se zaměřuje především na popis národního kurikula a na výuku čtení na primární úrovni vzdělávání. Porovnání dat získaných z testů a z dotazníků a údajů z encyklopedie může poukázat na rozdíl mezi tím, co země deklarují ve svých kurikulech, a tím, jakých výsledků dosahují, tedy na rozdíl mezi *zamýšleným kurikulem* a *dosaženým kurikulem*. Zamýšlené kurikulum, tedy údaje z encyklopedie, vždy uvádíme ve zvláštním rámečku.⁷

To, zda zamýšlené kurikulum bylo naplněno či nikoliv, jsme se snažili doložit pomocí dat získaných z dotazníků, která rozebíráme v textu mimo rámečky a v obrázcích.

Encyklopedie hraje významnou roli také v tom, že se snaží poukázat na dobré příklady z praxe v oblasti výuky jednotlivých zemí, případně vysvětluje určité jevy, které nelze pomocí dat zjistit.

V rámci této kapitoly jsme se zaměřili především na země, které se v šetření PIRLS umístily statisticky významně nad průměrem celkové škály. Tento výběr představuje 32 zemí, někdy jsou pro zajímavost uvedeny výsledky ještě dalších zemí, jejichž výsledek byl pod průměrem této škály, nebo jsou uvedeny výsledky pouze za územní celky některých států (např. Québec).

3.1 POSTAVENÍ ČTENÍ V KURIKULU

Téměř všechny země, které se zúčastnily šetření PIRLS, mají národní kurikula, ve kterých je nějakým způsobem zahrnuta oblast čtení. Pouze šest zemí má čtení ve svém kurikulu vymezeno jako samostatnou oblast. Jsou to Francie, Maďarsko, Nizozemsko, Rusko, Severní Irsko a USA.

Můžeme pozorovat, že v průběhu času jsou kurikula různým způsobem inovována, modernizována či jiným způsobem měněna. Ta, která země používaly v době hlavního sběru dat šetření PIRLS 2011, nebyla obvykle starší deseti let, a v té době byla dokonce více než polovina z nich právě revidována.

Čtení ve výuce jednotlivých předmětů

Zajímavé je podívat se na to, ve kterých předmětech se čtení vyučuje. V některých zemích mu jsou vymezeny speciální vyučovací hodiny, v řadě zemí se čtení vyučuje v rámci mateřského jazyka, kdy je velmi silně propojováno s dalšími dovednostmi, které s výukou čtení a mateřského jazyka souvisejí, tedy především se psaním. V některých zemích je kladen velký důraz na to, aby výuka čtení prolínala

⁷ Veškeré citace z encyklopedie jsou graficky odlišeny a nacházejí se v rámečku, který je pro ně vymezen. U každé citace je uvedena pouze strana z tohoto pramene: MULLIS, I. V. S., MARTIN, M. O., MINNICH, C. A., DRUCKER, K. T., RAGAN, M. A., eds. *PIRLS 2011 Encyclopedia: Education Policy and Curriculum in Reading*. Chestnut Hill: Boston College, 2012.